

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

8 De filialibus eius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

erionem
Vnde
ccum
periculi
quod
liberum
in tam
t de con
m: avarit
derate
cultum
nam

illa vero dicitur spiritualia, quae perficiuntur in spiritualibus delectationibus absque carnali delectatione: & huius est avaritia. Delectatur enim avarus in hoc, quod confidat se possessorem diuitiarum: & ideo avaritia est peccatum spirituale.

Ad primum ergo dicitur, quod avaritia circa corporale obiectum non quaerit delectationem corporalem, sed solum animale, puta scilicet homo in hoc delectatur, quod diuitias possideat: & ideo non est peccatum carnale. Ratione tamen obiecti medium est inter peccata pure spiritualia, quae quaerunt delectationem spirituales circa obiecta spiritualia, sicut superbia est circa excellentiam: & vitia pure carnalia, quae quaerunt delectationem pure corporalem, circa obiectum corporale.

Ad II. Dicendum, quod motus recipit speciem secundum terminum ad quem, non autem secundum terminum a quo. Et ideo vitium dicitur carnale ex hoc, quod tendit in delectationem carnalem, non autem ex eo, quod procedit ex aliquo defectu carnis.

Ad III. Dicendum, quod Chryso. comparat avarum demoniacum, non quia vexetur in carne sicut demoniacus, sed per oppositum: quia sicut demoniacus ille, de quo legitur Marc. 5. se denudabat, ita avarus se superfluis diuitiis onerat.

ARTICVLVS VII.
Vtrum avaritia sit vitium capitale.

Ad septimum sic proceditur. Videtur, quod avaritia non sit vitium capitale. Avaritia enim opponitur liberalitati, sicut medio, & prodigalitati, sicut extremo: sed neque liberalitas est

principalis virtus, neque prodigalitas vitium capitale, ergo avaritia non debet poni vitium capitale.
¶ 2. Præter. Sicut supra dictum est, illa dicuntur esse vitia capitalia, quae habent principales fines, ad quos ordinantur fines aliorum vitiorum: sed hoc non competit avaritiae, quia diuitiarum non habent rationem finis, sed magis rationem eius, quod est ad finem, ut dicitur in 1. Ethico. ergo avaritia non est vitium capitale.
¶ 3. Præterea. ¶ Grego. dicit in 5. Moral. quod avaritia quandoque oritur ex elatione, quandoque per timorem. Dum enim quidam desicere sibi ad sumptum necessaria aestimant, mentem ad avaritiam relaxant. Sunt alii qui dum potentiores videri appetunt, ad alienarum rerum ambitum succeduntur, ergo avaritia magis oritur ab aliis vitis, quam ipsa sit vitium capitale respectu aliorum.
Sed contra est, quod Grego. 3. 1. Moral. ponit avaritiam inter vitia capitalia.
Respon. Dicendum, quod sicut supra dictum est, vitium capitale dicitur ex quo alia vitia oriuntur, secundum rationem finis, qui cum sit multum appetibilis, propter eius appetitum homo procedit ad multa faciendia uel bona, uel mala. Finis autem ma-

aximè appetibilis est beatitudo, vel felicitas, qui est ultimus finis humanae uitae, ut supra habitum est: & ideo quanto aliquid magis participat conditiones felicitatis, tanto magis est appetibile. Est autem una de conditionibus felicitatis, ut sit per se sufficiens, alioquin non quieret appetitum tamquam ultimus finis: sed per se sufficientiam maxime reprohibit diuitias, ut Boetius dicit in 3. de Consol. cuius ratio est, quia sicut ¶ Philo. dicit in 5. Ethico. denario utimur quasi fideiussore ad omnia habenda. & Eccl. 10. dicitur, quod pecunia obediunt omnia. & ideo avaritia, quae consistit in appetitu pecuniae, est vitium capitale.

Ad primum ergo dicendum, quod uirtus perficitur secundum rationem. Vitium autem perficitur secundum inclinationem appetitus sensitui. Non autem ad id genus principaliter respicit ratio, & appetitus sensituius: & ideo non oportet, quod principale vitium opponatur principali uirtuti. Vnde licet liberalitas non sit principalis uirtus, quia non respicit ad principale bonum rationis: avaritia tamen est principale uitium, quia respicit ad pecuniam, quae habet quandam principalitatem inter bona sensibilia ratione iam dicta. Prodigalitas autem non ordinatur ad aliquem finem principaliter appetibilem, sed magis uidetur procedere ex defectu rationis. Vnde ¶ Philo. dicit in 4. Ethic. quod prodigus magis dicitur vanus, quam malus.

Ad II. Dicendum, quod pecunia ordinatur quidem ad alium finem: in quantum tamen utilis est ad omnia sensibilia acquirenda, continet quodammodo uirtute omnia. Et ideo habet quandam similitudinem felicitatis, ut dictum est.

Ad III. Dicendum, quod nihil prohibet uitium capitale interdum a quibusdam aliis oriri, ut dictum est, dum tamen ex eo alia uitia soleant plerumque oriri.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum proditio, fraus, fallacia, periuria, inquietudo, uolentia, & contra misericordiam obduratio, sint avaritiae filiae.

Ad octauum sic proceditur. Videtur, quod non sint avaritiae filiae quae dicuntur, scilicet, proditio, fraus, fallacia, periuria, inquietudo, uolentia, & contra misericordiam obduratio. Avaritia enim opponitur liberalitati, ut dictum est: proditio autem, fraus, & fallacia, opponuntur prudentiae, periuria religioni, inquietudo spei, uel charitati, quae quiescit in amato. uolentia opponuntur iustitiae, obduratio misericordiae: ergo huiusmodi vitia non pertinent ad avaritiam.

¶ 2. Præter. Proditio, dolus, & fallacia, ad idem pertinere videntur, scilicet ad proximi deceptionem, ergo non debent omnia enumerari tanquam diuersae filiae avaritiae.

¶ 3. Præter. Ildo. ponit nouem filias, videlicet, medacium, fraus, furum, periurium, & turpis lucri appetitus, falsa testimonia, uolentia, inhumanitas, rapacitas, ergo prima assignatio filiarum fuit insufficientis.

¶ 4. Præter. ¶ Phil. in 4. Ethic. ponit multa genera uitiorum pertinentium ad avaritiam, quam nominat liberalitatem, uidelicet, parcus, tenaces, chimbiles, libetales operationes opantes, & de meretricio pastos, & usurarios, aleatores, & mortuorum spoliatores, & Secunda Secundae S. Th. NN 2 la-

1. 2. q. 1. art. 4. 7. & 8.

Lib. 3. pro 2. circa medium. Lib. 3. Ethic. c. 5. tomo 5.

D. 1003. & 1028. & 1179.

In corp. ar.

Lib. 4. cap. 1. a. m. d. 1. tomo 3.

In corp. ar.

Q. 36. arti. 4. ad 1. & 1. 2. q. 8. ar. 4. 1.

Supr. q. 55. artic. 8. & 2. dist. 43. q. 2. art. 3. & ma. q. 8. artic. 1. cor. & q. 13. artic. 3. Artic. 3.

Lib. 4. cap. 1. declinando ad finem.

latrones . ergo videtur, quòd prædicta enumeratio sit insufficiens.

Lib. 4. Ethic. c. 1. circa finem.

Lib. 3. c. 31. D. 30a.

Præter Tyranni maximè violentias subditis inferunt. Dicit autè * Philo. ibidem, q̄ tyrannos ciuitates defolantes, & sacra prædantes nõ dicimus illiberales, i. auaros . ergo violentia non debet poni filia auaritiæ.

SED CONTRA est, quòd * Greg. 31. Moral. assignat auaritiæ filias prius enumeratas.

RESPON. Dicendum, q̄ filia d̄ auaritiæ dicuntur vitia, quæ ex ipsa oriuntur, & præcipuè secundum appetitum finis. Quia verò auaritia est superfluous amor habendi diuitias, in duobus excedit. Primò enim superabundat in retinendo: & ex hac parte oritur ex auaritia obduratio contra misericordiam, quia scilicet cor eius misericordia nõ emollitur, vt de diuitijs suis subueniat miseris. Secundo, ad auaritiam pertinet superabundare in accipiendo: & secundum hoc auaritia potest considerari dupliciter. Vno modo s̄m quod est in affectu: & sic ex auaritia orit̄ inquietudo, in quantum ingerit homini sollicitudinē, & curas superfluas. Auarus enim nõ implebitur pecunia, vt dicitur Ecclē. 5. Alio modo, potest considerari in effectu: & sic in acquirendo aliena vitur quandoq; quidem vi, quod pertinet ad violentias: quandoque autem dolo, quod quidē si fiat in verbo, fallacia erit quantum ad simplex verbum, periurium autem, si addatur confirmatio iuramenti. Si autem dolus committitur in opere, sic quantum ad res erit fraus: quantum autem ad personas, erit proditio, vt patet de luda, qui ex auaritia prodidit Christum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quòd non oportet filias alicuius peccati capitalis ad idem genus vitij pertinere: quia ad finem vnius vitij possunt ordinari etiam peccata alterius generis. Aliud est enim peccatum habere filias, & peccatum habere species.

AD SECUNDUM dicendum, quòd illa tria distinguuntur, sicut * dictum est.

In corp. ar.

AD TERTIUM dicendum, quòd illa nouem reducuntur ad septem prædicta: nam mendaciū, & falsum testimonium continentur sub fallacia. Falsum enim testimonium est quædam specificatio mendacij, sicut & furtum est quædam specificatio fraudis, vnde sub fraude continetur. Appetitus autem turpis lucri pertinet ad iniquitatem. Rapacitas autem continetur sub violentia, cum sit species eius. Inhumanitas autē est idem q̄ obduratio cōtra misericordiā.

AD QUARTUM dicendum, q̄ illa quæ ponit Aristo. sunt liberalitatis, vel auaritiæ species magis, quàm filie: potest enim aliquis dici illiberalis, vel auarus ex eo, q̄ deficit in dando: & si quidē parum det, vocatur parcus: si autem nihil, tenax: si cum magna difficultate det, vocatur chimeribilis, quasi chimini venditor, quia de paruis magnam vim facit. Quandoque autē aliquis dicitur illiberalis, vel auarus, quia excidit in accipiendo, & hoc dupliciter. Vno modo, quia turpiter lucratur vel vilia, & seruilia opera exercendo per illiberales operationes: vel q̄ de aliquibus vitiosis actibus lucratur, sicut de meretricio, vel de aliquo huiusmodi: vel quia lucratur de eo quod gratis oportet concedere, sicut vsurarij: vel quia lucratur parua cum magno labore. Alio modo, quia iniuste lucratur, vel viuis vim inferendo, sicut latrones, vel mortuos spolians, vel ab amicis auferendo, sicut aleatores.

AD V. dicendum, quòd sicut liberalitas est circa mediocres pecunias, ita & illiberalitas. Vnde tyranni qui magna per violentiam auferunt, non dicuntur illiberales, sed iniusti.

QVAESTIO CXXI.

De prodigalitate, in tres articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de prodigalitate. Et circa hoc quaeruntur tria.

Primo, Vtrum prodigalitas auaritiæ opponatur.

Secundo, Vtrum prodigalitas sit peccatum.

Tertio, Vtrum sit grauius peccatum, quam auaritia.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum prodigalitas opponatur auaritiæ.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quòd prodigalitas non opponatur auaritiæ. Opposita enim non possunt simul esse in eodem: sed aliqui sunt prodigi, & illiberales. ergo prodigalitas non opponitur auaritiæ.

Præter. Opposita sunt circa idē sed auaritia s̄m quod opponitur liberalitati, est circa passionem quãdam, quibus homo afficitur ad pecuniam: prodigalitas autem non videtur esse circa aliquas animarum passiones: non enim afficitur circa pecunias, nec circa aliquod aliud huiusmodi. non ergo prodigalitas opponitur auaritiæ.

Præter. Peccatum principaliter recipit speciem à fine, vt supra habitum est: sed prodigalitas tenetur videtur ordinari ad aliquē bonum illicitum, propter quem sua bona expendat, & præcipue propter voluptates. vnde & Luc. 15. dicitur de filio prodigo, quòd dissipauit substantiam suam luxuriose.

videtur, q̄ prodigalitas magis opponatur auaritiæ, & insensibilitati, quàm auaritiæ.

SED CONTRA est, quòd * Philo. ibidem ponit prodigalitem oppositam liberalitati, quam nunc auaritam dicitur.

RESPON. Dicendum, quòd in dicto tenetur oppositio vitiorum ad virtutes.

s̄m superabundantiam, & deficit in auaritia, & prodigalitas s̄m superabundantiam, & deficit in liberalitate. Nam in auaritia superabundat, plus debito eas diligendo, minus debito eas prodigaliter dante: in prodigalitate vero ad prodigaliter dante quidē in dando, deficere autem in accipiendo. Ad auaritiā autē pertinet excidē in dādo, superabundare autē in accipiendo: vnde patet, q̄ prodigalitas auaritiæ opponatur.

AD PRIMUM ergo dicendum, q̄ prodigalitas esse opposita s̄m diuersa, ab illa liberalitate, quæ tenetur ad dādo, ad accipiendum ordinatur: ita etiā auaritia, quæ tenetur ad dādo, vocatur auarus. Contingit autē aliquos dādo, qui tamen nõ excidit in dādo, qui tamen nõ excidit in dādo, qui tamen nõ excidit in dādo.